

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

**Гетьманцева Н.Д., Вакарюк Л.В.,
Козуб І.Г., Орловський О.Я.**

ТРУДОВЕ ПРАВО
навчальний посібник по вивченню
навчальної дисципліни для студентів ОР «Бакалавр»
за спеціальністю 081 «Право»

Чернівці
Чернівецький національний університет
2020

УДК: 349.2(477(075.8) ББК: 67.9(4УКР)305я73

ББК:67.9(4УКР)305я73

Г 449

Друкується за ухвалою вченої ради
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича
Протокол № від 2020 р.

**Рецензенти: доктор юридичних наук, професор,
Вишновецька Світлана Василівна,**
завідувачка кафедри цивільного права і процесу
національного авіаційного університету;
**доктор юридичних наук, доцент,
Міщук Михайло Олександрович,**
учений секретар Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти

Гетьманцева Н.Д., Вакарюк Л.В., Козуб І.Г., Орловський О.Я.

Навчальний посібник по вивченню навчальної дисципліни для
студентів ОР «Бакалавр» за спеціальністю 081 «Право». Чернівці:
Чернівецький нац., ун-т, 2020. 2...

Навчальний посібник підготовлений колективом кафедри
приватного права Чернівецького національного університету імені
Юрія Федьковича. Він розроблений у відповідності з робочою
програмою навчального курсу дисципліни «Трудове право» для
спеціальності 081 «Право» та завершеним навчальним виданням,
необхідним і достатнім для повного вивчення курсу «Трудове право».
Навчальний посібник містить по кожній темі курсу контрольні питання
для самоперевірки знань здобувачів освіти, Практичні завдання,
розроблені на підставі судової практики, методичні вказівки до
вивчення курсу, перелік рекомендованої літератури. Навчальний
посібник призначений для проведення практичних занять зі студентами
юридичних факультетів з нормативної дисципліни «Трудове право».

© Чернівецький національний
університет, 2020

© Гетьманцева Н.Д., Вакарюк
Л.В., Козуб І.Г., Орловський О.Я.,
2020

Зміст

Передмова.

Програма курсу.

Теми та зміст лекційних занять.

Перелік практичних занять, питання для самоконтролю.

Практичні завдання.

Методичні рекомендації до вивчення тем.

Перелік рекомендованої літератури.

Передмова

Сучасні умови господарювання породжують попит на висококваліфікованих юристів, які обізнані не лише з чинним законодавством у сфері найманої праці, але й вміло володіють набутими навичками та знаннями своєї професійної діяльності, активно беруть участь у захисті трудових прав громадян та вміло і ефективно застосовують на практиці норми трудового законодавства. Тому система вищої освіти повинна закласти стійкий фундамент для реалізації успішної професійної кар'єри кожного випускника. Не секрет, що сьогодні працевлаштування випускників юридичних спеціальностей бажає кращого, оскільки значна кількість невідготовлених абітурієнтів й надалі поширює практику вступу у так звані престижні ВУЗи, що веде, в кінцевому рахунку, до неконкурентноздатності таких «спеціалістів» на ринку праці. Тому основними показниками конкурентоспроможності та професійної зрілості майбутнього юриста - фахівця своєї справи, стають, насамперед, бажання та вміння, готовність не просто здійснювати професійну діяльність в стандартних напрямках, а й реалізовувати свого роду інноваційні рішення професійних завдань, що викликані цифровими технологіями. Здатність майбутнього юриста швидко та ефективно знаходити вирішення проблем, що виникають в юридичній практиці стає головним критерієм їхньої компетентності та професіоналізму. Тому професія юриста вимагає певної сукупності компетентностей для дієвого регулювання як правових питань життєдіяльності кожної особистості, так і правових проблем економічної і соціальної життєдіяльності суспільства в цілому. Сучасна система вищої освіти кожного ВУЗу повинна забезпечити соціалізацію майбутнього юриста, шляхом входження його в самостійне трудове життя, закласти відповідний фундамент для реалізації успішної професійної кар'єри молодого юриста.

В даний час на ринку праці повинні бути затребувані юристи нового покоління, які здатні діяти швидко і ефективно та самостійно приймати професійні рішення в правовому полі. А задля цього необхідне ефективне навчання.

Програма курсу.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Трудове право – невід’ємна частина правової структури країн з ринковою економікою. Воно є гнучким інструментом держави, причому широкого спектра дії і багатоцільового призначення, соціальним амортизатором, що представляє велику цінність з точки зору забезпечення соціального миру, нормального функціонування виробництва та суспільства в цілому. Одне із завдань трудового права полягає в тому, щоб забезпечити правові умови для узгодження інтересів працівника, роботодавця і держави, забезпечити впорядкування і регулювання ринку робочої сили, оптимальні умови її виробничого використання, гармонізацію соціальних відносин. Тому розвинута система трудових норм – це необхідна умова ефективного використання людських ресурсів, зростання продуктивності праці, культури праці, ефективності та стабільності економіки в цілому. Все це вимагає, перш за все, підготовки висококваліфікованих юридичних кадрів, які б забезпечили як якісну розробку законів, так і правильне застосування їх на практиці. Дана обставина викликає необхідність глибокого вивчення основних правових понять, категорій та конструкцій трудового права, тому **метою** трудового права як галузі є:

а) дати студентам наступні **знання та розуміння** у предметній сфері трудового права:

- ✓ доктрини трудового права як правової категорії;
- ✓ соціального призначення трудового права;
- ✓ чинників, що визначають природу самостійності галузі трудового права;
- ✓ поєднання приватного і публічного у правовому регулюванні трудових правовідносин;

- ✓ природи права на працю як форми виявлення сутності трудового права;
- ✓ дискримінації в сфері праці як негативного явища суспільства;
- ✓ сутності та ролі соціального партнерства у трудових правовідносинах;
- ✓ гарантій реалізації права на працю при прийнятті на роботу, під час виконання трудової функції та припиненні трудових правовідносин;
- ✓ правової природи відповідальності у трудовому праві та специфіки її застосування на практиці;
- ✓ механізму захисту трудових прав працівників у сфері найманої праці;
- ✓ порядку і процедури розгляду індивідуальних та колективних трудових спорів (конфліктів);
- ✓ міжнародних трудових стандартів і тенденцій розвитку трудового права;

б) виробити у студентів наступні **когнітивні вміння** у предметній сфері трудового права:

- ✓ здатність застосовувати трудовправовий інструментарій та набуті навички і вміння для розв'язання проблемних практичних ситуацій у рамках інститутів трудового права зокрема і сфері трудового права загалом;
- ✓ розпізнавати у системі правових явищ трудові відносини;
- ✓ розрізняти межі державного і договірної регулювання трудових відносин;
- ✓ застосовувати гармонійно на практиці поєднання централізованого і локального регулювання трудових відносин;
- ✓ здатність використовувати уміння та навички для складання різного роду документації у сфері трудового права;
- ✓ забезпечувати і надавати на доктринальному та практичному рівнях кваліфіковані висновки у сфері трудового права;

- ✓ здійснювати аналіз і вирішувати практичні ситуації з огляду соціальної природи трудового права;
- в) прищепити студентам наступні **практичні навички** у предметній сфері трудового права:
  - ✓ застосування до вирішення практичних задач категорійно-понятійного апарату трудового права;
  - ✓ розпізнавання у системі правових явищ будь-яких конструкцій трудовправового інструментарію;
  - ✓ застосування адекватного приватно й публічно-правовій природі трудових відносин методологічного інструментарію до аналізу правової дійсності;
  - ✓ визначення належних та достатніх аргументів для обґрунтування природи трудових відносин у практичній діяльності;
  - ✓ визначення за окремими проявами та їх зовнішніми ознаками правової природи конкретного трудовправового явища;
  - ✓ виявлення природи трудовправових явищ та їх впливу на можливі наслідки прийнятих рішень у практичній діяльності;
  - ✓ застосування національних та міжнародних нормативно-правових актів для гармонійного поєднання соціального і виробничого інтересів сторін трудового договору у практичній діяльності;
  - ✓ використання на доктринальному і практичному рівнях, в тому числі шляхом національних та міжнародних судових інституцій досвіду ефективного захисту трудових прав працівників у сфері найманої праці.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

- ✓ чинники, що визначають природу самостійності галузі трудового права: предмет, метод, режим(и), принципи, функції трудового права;
- ✓ система та ієрархія джерел трудового права;

- ✓ доктрина трудового права як правова юридична категорія;
- ✓ правова природа права на працю та її сутність;
- ✓ правова природа трудового договору та інших юридичних фактів у механізмі виникнення, зміни та припинення трудових відносин;
- ✓ трудове право і економіка та їх вплив на забезпечення зайнятості населення і оплату праці;
- ✓ централізоване і локальне правове регулювання умов праці;
- ✓ правові засади встановлення робочого часу та часу відпочинку;
- ✓ правова природа заробітної плати та її сутність;
- ✓ основні засади соціальної політики у сфері праці;
- ✓ природа юридичної відповідальності в трудовому праві: дисциплінарна відповідальність, матеріальна відповідальність;
- ✓ охорона праці як правова категорія;
- ✓ правові засади вирішення трудових спорів (конфліктів): порядок і процедури їх вирішення;
- ✓ механізм захисту трудових прав сторін трудових відносин;
- ✓ національна та міжнародна судова практика в механізмі захисту трудових прав;
- ✓ філософсько-методологічний інструментарій та категорійно-понятійний апарат науки трудового права.

Основними **завданнями** вивчення студентами дисципліни «**Трудове право**» є:

- ✓ формування наукового світогляду студентів;
- ✓ підвищення правової культури бакалаврів у сфері трудового права;
- ✓ опанування студентами категорійно-понятійного апарату трудового права;
- ✓ опанування студентами основоположними ідеями, концепціями, юридичними конструкціями трудового права;

- ✓ засвоєння студентами правових засад права на працю та гарантій його реалізації;
- ✓ формування у студентів умінь самостійно аналізувати та оцінювати юридичну практику з позицій особливостей застосування праці в суспільному виробництві;
- ✓ вироблення в студентів певних навичок оформлювати одержані результати теоретичного пізнання трудового права у практичні документи, наукові повідомлення, доповіді, реферати, тощо;
- ✓ уміння визначати природу трудових відносин та відрізнити трудові договори від цивільних, пов'язаних з працею;
- ✓ набуття навиків складання різного роду правової документації, що передбачають використання знань і умінь з трудового права.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Трудове право» ***студент буде знати та розуміти:***

- ✓ категорійно-понятійний апарат трудового права;
- ✓ місце трудового права у системі права;
- ✓ особливості доктрини трудового права;
- ✓ основні концепції трудового права;
- ✓ поняття і специфіку норм трудового права;
- ✓ витоки та сутність принципів трудового права;
- ✓ місце права на працю в системі прав людини;
- ✓ природну сутність та характерні ознаки трудових відносин;
- ✓ характерні особливості права на працю у змісті правового статусу працівника;
- ✓ сутність галузі трудового права та виявлення напрямків його реформування;
- ✓ судову практику в сфері трудового права.

Студент буде уміти:

- ✓ володіти базовим категорійно-понятійним апаратом трудового права;

- ✓ міркувати, критично мислити, порівнювати, аналізувати, узагальнювати та обирати оптимальне рішення з-поміж альтернативних рішень і підходів у сфері трудового права;
- ✓ вільно оперувати основними правовими конструкціями і поняттями сфери трудового права;
- ✓ самостійно опрацьовувати, з множинних джерел, правову інформацію сфери трудового права;
- ✓ використовувати знання з галузі трудового права та вибудовувати систему належної правової аргументації під час розв'язання конкретних практичних ситуацій;
- ✓ правильно обирати необхідні підходи, прийоми, засоби та методи для аналізу конкретної правової ситуації, що виникла у сфері трудового права;
- ✓ захищати трудові права та інтереси працівників у сфері найманої праці, базуючись на правових знаннях;
- ✓ надавати кваліфіковану правову допомогу іншим суб'єктам трудового права.
- ✓ використовувати знання про універсальні властивості та особливості норм трудового права та трудових відносин;
- ✓ формулювати необхідні висновки та практичні рекомендації під час застосування трудового законодавства на практиці;
- ✓ застосовувати набуті знання галузі у повсякденній практичній професійній діяльності.

Наукове видання
**Гетьманцева Н.Д., Вакарюк Л.В.,
Козуб І.Г., Орловський О.Я.**

ТРУДОВЕ ПРАВО
навчальний посібник по вивченню
навчальної дисципліни для
студентів ОР «Бакалавр»
за спеціальністю 081 «Право»
Навчальний посібник

Літературний редактор *Лукул О.В.*
Комп'ютерна верстка *Магрічук Н.М.*

Підписано до друку
Папір офсетний. Умовн. Друк. Арк..
Зам № Тираж прим.
Видавець. Чернівецький національний університет
58012, Чернівці, вул.. Коцюбинського, 2
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002р.
Виготівник Яворський С.Н.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ЧЦ №18 від 17.03.2009р.
58000, м. Чернівці, вул.. Франка 20, оф18, тел.. 099 73 22 544